

Torsdagen den 14 januari

Kl. 14.30

Om arbetsförhållandena vid Norrmalmspolisen i Stockholm

1 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Undertecknad ber härmed om entledigande från uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Luleå den 28 december 1987

Ewa Hedkvist Petersen

Till riksdagen

Undertecknad ber härmed om entledigande från uppdraget som suppleant i utbildningsutskottet.

Jokkmokk den 23 december 1987

Claes Rensfeldt

Framställningarna bifölls av kammaren.

2 § Svar på fråga 1987/88:289 om arbetsförhållandena vid Norrmalmspolisen i Stockholm

Anf. 1 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att säkerställa en godtagbar kapacitet och rimliga arbetsförhållanden vid Norrmalmspolisen i Stockholm.

Norrmalmspolisen, som är ett vaktdistrikt inom polismyndigheten i Stockholm, har det polisiära ansvaret för ordningen och säkerheten i Stockholms innerstad. Ordningsproblemen är här betydande, och de ställer stora anspråk på dem som arbetar vid Norrmalmspolisen. Personalläget är bekymmersamt, bl. a. därför att ca 20 % av polistjänsterna är obesatta.

Polismyndigheten i Stockholm har emellertid inlett ett arbete för att förändra och förbättra arbetsmetoder och organisation. Därmed torde också personalsituationen förbättras på längre sikt. En skrivelse med förslag till åtgärder som kan förbättra arbetssituationen på kort sikt ligger för närvarande hos rikspolisstyrelsen, och den kan förväntas bli överlämnad till regeringen. Jag vill också peka på att den ökade antagningen av polisaspiranter som regeringen beslutade om i höstas, och som byggs på i årets budgetproposition, om några år bidrar till ett allmänt sett bättre personalläge. En annan

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

Om arbetsförhållandena vid Norrmalmspolisen i Stockholm

åtgärd som mera omedelbart bör ge resultat är den förstärkning med 150 administrativa tjänster som föreslås i årets budgetproposition.

Frågan om arbetsmiljön och arbetsförhållandena i övrigt vid Norrmalmspolisen ägnas särskild uppmärksamhet av polismyndigheten. Även regeringen har under förra året vid ett par tillfällen vidtagit aktiva åtgärder i syfte att förbättra arbetsförhållandena för personalen vid Norrmalmspolisen.

Regeringen har sålunda i ett särskilt beslut medgett att ca 1,7 milj. kr. få tas i anspråk för ombyggnadsarbeten och andra åtgärder för att förbättra arbetsförhållandena. Vidare har regeringen nyligen ställt resurser till förfogande för nya lokaler för bl. a. tunnelbanesektionen i Stockholm, som hittills haft sina lokaler i samma byggnad som Norrmalmspolisen i övrigt. Sammantaget innebär detta en rejäl förbättring av lokalsituationen för Norrmalmspolisen.

Regeringen kommer givetvis även i fortsättningen att vara uppmärksam på förhållandena för Norrmalmspolisen.

Anf. 2 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Det problem som jag tar upp i frågan är ganska allvarligt, i synnerhet för dem som arbetar vid Norrmalmspolisen och för alla dem som vistas i centrala Stockholm.

Norrmalmspolisen har hamnat i något av en ond cirkel när det gäller arbetsförhållandena – arbetsbelastningen är extra stor, vilket inte är så konstigt då det gäller ett innerstadsområde i en storstad, och i och med att man inte har kunnat skapa acceptabla arbetsförhållanden för dem som arbetar i detta vakt-distrikt har man fått många vakanser. En femtedel av alla tjänster är nu obesatta, vilket också framgår av svaret. Detta har naturligtvis lett till att arbetsbelastningen blivit ännu hårdare, arbetsförhållandena ännu orimligare och tendensen att söka sig bort från detta vakt-distrikt ännu tydligare. På det sättet riskerar situationen att ständigt bli sämre. Förutom ett stort antal vakanser medför situationen en stor personalomsättning och en relativt stor andel unga och oerfarna poliser, för vilka situationen kan bli extra jobbig. Därför behövs krafttag för att ändra utvecklingen och bryta den onda cirkeln till något positivt. Därför måste man vara beredd också till okonventionella lösningar – kanske att tillskapa fler tjänster så att man har litet grand av en överbemanning på vakt-distrikten, att införa extra ekonomiska förmåner för dem som arbetar där, osv.

Jag tycker, herr talman, att andan i det svar jag har fått är mycket positiv. Jag uppfattar det så att regeringen tar situationen på allvar och är beredd att vidta kraftfulla åtgärder. Jag hoppas att de blir tillräckligt kraftfulla och också, som sagt, okonventionella för att det verkligen skall hända någonting.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 3 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Karin Ahrland har frågat mig när regeringen räknar med att kunna tillsätta den sedan 1984 vakanta professuren i romanska språk, särskilt iberoromanska språk, vid universitetet i Stockholm.

I maj 1985 utnämnde regeringen innehavare av tjänsten, men denne tillträdde aldrig utan begärde avsked. Sedan sedvanlig prövning av tjänsten skett föreskrev regeringen att denna fick återbesättas med oförändrat ämnesinnehåll. Professuren ledigförklarades därefter på nytt i början av 1987. Enligt upplysning från universitetet i Stockholm har språkvetenskapliga sektionens tjänsteförslagsnämnd avgivit förslag i ärendet den 25 november 1987. Förslaget anslogs samma dag. Något överklagande har ej inkommit till regeringskansliet.

Ärendet har ännu inte inkommit till utbildningsdepartementet. När så skett kommer regeringen naturligtvis att efter sedvanlig beredning inom regeringskansliet fatta beslut i frågan.

Anf. 4 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Bodström för svaret. Jag hade naturligtvis hoppats att skälet till att jag fått vänta inte bara var riksdagens frågestunds formella regler utan också att Lennart Bodström ville komma hit och berätta att han nu utnämnt en professor. Jag beklagar att så inte är fallet, och jag måste beklaga att Lennart Bodström faktiskt inte har haft möjlighet till det. Då hoppas jag bara att det var ett rent uppläsningsmisstag att Lennart Bodström inte sade att ärendet *ännu* inte kommit in. Det här är något av en skandal för Stockholms universitet. Har man inte postlåda där, när vi nu vet att ärendet inte är överklagat?

Jag råkar veta att det finns ett enigt förord för en alldeles utomordentligt kvalificerad sökande, som enligt de sakkunniga kommer att hamna i världslitteraturen för sina arbeten. Jag vet också att tjänsteförslagsnämnden har sagt att den av särskilda skäl vill föreslå även en annan sökande. Men jag hoppas att Lennart Bodström noterar att nämnden inte angivit några som helst uppgifter om vad det är för särskilda skäl. Jag hoppas också att Lennart Bodström, när ärendet så småningom kommer in – om nu inte ministern ringer och ber att få det översänt – funderar mycket på hur könsfördelningen är i fråga om professurerna även inom humaniora och ser till att vi får den bästa av de sökande i Sverige. Vidare hoppas jag att Lennart Bodström, när ärendet kommer in, tar det, om inte med vändande post, så nästa torsdag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om tillsättning av professuren i romanska språk särskilt iberoromanska språk vid Stockholms universitet

Om anordnande i visst fall av en gemensam skolledning för en gymnasieskola och en vuxenskola

Anf. 5 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Hadar Cars har frågat mig om regeringens huvudsakliga motiv för avslag på en ansökan från Stockholms skolstyrelse om rätt att fr. o. m. läsåret 1988/89 i Norra real ha en gemensam skolledning för en gymnasieskola och en vuxenskola.

Jag vill erinra om att från den 1 juli 1987 gäller ett nytt system för resurstilldelning och statsbidrag till skolledning vid gymnasieskola resp. kommunal utbildning för vuxna. I samband med att förslag om det nya systemet fördes fram till riksdagen (prop. 1984/85:100) talade föredraganden bl. a. om ökade möjligheter att samordna skolledning i olika skolformer. En sådan samordning skulle kunna medföra pedagogiska och administrativa fördelar i de fall någon eller några skolformer i en kommun är av ringa omfattning, alltså t. ex. i en kommun som Gotland, men givetvis inte i Stockholm. Utrymme för detta har också givits i bestämmelserna om skolledningsresurser.

Vad jag nu har sagt har jag också anmält i årets budgetproposition under anslaget B 19. Bidrag till driften av gymnasieskolor.

Anf. 6 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Norra real är ett av de mest välkända Stockholmsgymnasierna. Skolan har funnits i mer än 100 år och har under mycket lång tid haft tyngdpunkten lagd på utbildning inom naturvetenskapliga och matematiska ämnen. Många framstående personer inom forsknings- och uppfinnarvärlden, civilingenjörer och andra tekniker, har hämtat inte bara sin kunskap utan även sin inspiration från de skickliga lärare som detta gymnasium är välkänt för. Den sociala sammansättningen vid Norra real har också på ett fördelaktigt sätt skilt sig från sammansättningen vid många andra Stockholmskolor. Den har varit bredare än i flera av de andra gymnasierna.

Sjunkande elevantal och det allmänna kravet på sparsamhet innebar att det en tid fanns ett hot mot skolan. De politiska partierna var över lag ganska ense om att man inte kunde fortsätta med vuxengymnasiet. Ett omtänkande har nu skett. Det har skett inom folkpartiet, och det har också börjat ske inom moderata samlingspartiet. Stockholmspartiet har hela tiden hävdatt att gymnasiet bör vara kvar.

Man har nu i skolstyrelsen försökt att hitta en övergångsform för att kunna trygga ett fortsatt vuxengymnasium i Norra real. Man har vänt sig till regeringen för att få möjlighet till detta med hjälp av en samordnad skolledning för vuxenskola och gymnasieskola.

Jag är medveten om det som statsrådet anförde om vad som står i propositionen. Jag anser ändå att det för en regering som hade önskat göra någonting för att förbättra förutsättningarna för fortsatt vuxengymnasium i Norra real hade varit möjligt att gå denna hemställan från skolstyrelsen till mötes. Jag beklagar att så inte har skett.

Anf. 7 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Hur Stockholms kommun disponerar sina skolbyggnader bestämmer inte regeringen. Det är Stockholms kommun som avgör om denna byggnad skall användas till gymnasium för ungdomar eller gymnasium för vuxenutbildning, eller eventuellt till båda.

Vad regeringen har föreslagit och vad riksdagen har beslutat är att vuxenutbildningen skall ha sina egna skolledningsresurser. Undantag från den regeln skall bara göras i en kommun som är så liten att det inte finns tillräckligt underlag för en särskild skolledning både för vuxenutbildning och ungdomsutbildning.

Anf. 8 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Det är riktigt att man skall skilja på de uppgifter som i dessa sammanhang åligger kommuner och de som åligger statsmakterna – någon annan tanke har heller aldrig föresvävat mig.

Utbildningsministern sade att denna möjlighet att göra undantag bara skall användas i vissa sammanhang. Jag är inte säker på att man behöver göra en så restriktiv tolkning som utbildningsministern här gör. Jag vet att regeringar, om de vill, har förutsättningar att kunna tolka bestämmelser på ett sådant sätt att man ibland kan sträcka sig längre än vad som möjligen kan framgå av föredragandens text i propositionen.

Jag vill än en gång säga att jag beklagar att man i detta fall inte har kunnat hjälpa till att hitta en lösning som hade kunnat underlätta kvarvarandet av vuxengymnasiet vid Norra real.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1987/88:222 om kostnadsutvecklingen i Gotlandstrafiken

Anf. 9 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Gunhild Bolander har, med referens till en promemoria av statens pris- och kartellnämnd angående transportrådets beslut om taxehöjningar i Gotlandstrafiken från den 1 februari 1988, frågat vilka åtgärder finansministern är beredd att vidta med anledning av SPK:s påpekande. Frågan har överlämnats till mig.

Statsmakterna beslutade senast under våren 1986 om riktlinjer för taxesättningen avseende Gotlandstrafiken. Förutom trafikens kostnadsutveckling och krav på kapacitet och komfort skall transportrådet via taxesättningen bl. a. beakta trafikens marknadsmässiga villkor samt det anslag som riksdagen anvisat för Gotlandstrafiken. Jag utgår från att transportrådet vid fastställande av taxor för Gotlandstrafiken följer de principer riksdagen har beslutat.

Transportrådet fattade sitt beslut den 29 oktober 1987. Beslutet och underrättelse om hur det kan överklagas delgavs direkt därefter olika intressenter. Något överklagande har inte kommit in till regeringen.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om kostnadsutvecklingen i Gotlandstrafik-
en*

Anf. 10 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Tack för svaret på frågan. Svaret var väl inte särskilt innehållsrikt.

När statens pris- och kartellnämnd i november i en promemoria redovisade sin bedömning av prissättningen i Gotlandstrafiken skedde detta i ganska kritiska ordalag. Transportrådet har beslutat om en höjning av biljettpriserna med 6 % från den 1 februari. Statens pris- och kartellnämnd anser att 1 % hade varit en riktig siffra och menar också att systemet med att i prissättningen ta hänsyn till förväntade kostnadsökningar inte stämmer överens med regeringens riktlinjer för SPK:s prisövervakning.

Det är nu inte första gången som SPK har kritiserat transportrådets höjningar av biljettpriserna. För ungefär ett år sedan beslöt man om en höjning med 8 %, vilken ju inte kom till stånd på grund av prisstoppet. Då, alltså för ett år sedan, föreslog SPK en sänkning av priserna med 3 %. När prisstoppet sedan hävdades den 1 augusti, höjdes priset med 4 %. Jag menar att det inte kan anses motiverat att utgå från en tänkt löneökning på 7 % när finansministern talar om 4 %. Transportrådets generaldirektör har i olika sammanhang uttryckt att man från rådets sida strävar efter att ordna trafiken på ett för Gotlandsresenärerna positivt sätt. I detta sammanhang spelar prissättningen faktiskt en mycket stor roll. Riksdagen slog en gång i tiden fast att denna trafik skulle ha en prissättning som var jämförbar med SJ:s. Av denna princip återstår i dag ingenting. För varje gång man gör en procentuell uppräknings, ökar klyftan gentemot SJ.

Statsrådet säger att något överklagande av transportrådets beslut inte har skett. Jag skulle därför vilja fråga statsrådet om vilken roll han anser att SPK skall ha. Kan statsrådet vidare acceptera det mått av nonchalans som transportrådet visar gentemot statens pris- och kartellnämnd?

Anf. 11 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det finns en skillnad här när det gäller uppgifterna som det är viktigt att påpeka. Vid den här typen av bedömningar utgår SPK, såvitt jag förstår, bara från kostnadsutvecklingen från en viss tidpunkt till en annan, medan transportrådet ju bl. a. har att ta hänsyn till riksdagens uttalade mening att kostnaderna för Gotlandstrafiken skall hållas inom vissa ramar.

Anf. 12 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! När SJ nyligen ville höja sina biljettpriser fann pris- och kartellnämnden att det var fråga om en alltför stor uppräknings. SJ tog då till sig denna kritik och begränsade höjningen. Men när det gäller Gotlandstrafiken behöver man tydligen inte alls ta någon hänsyn till vad den centrala myndigheten pris- och kartellnämnden har att anföra i sin myndighetsutövning. Jag menar att SPK genom åren har vunnit i respekt i sitt arbete och att dess rekommendationer förtjänar att bli beaktade. För att få till stånd konsekvens i handlandet borde regeringen ingripa, och jag vill därför fråga om statsrådet är beredd att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 13 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Maj-Lis Landberg har frågat mig om jag är beredd att medverka till att SJ:s banregionkontor i Norrköping inte flyttas till Stockholm. Anna Wohlin-Andersson har frågat mig om jag är beredd att undanröja beslutet att flytta SJ:s banregion i Norrköping.

SJ påbörjade våren 1987 ett omorganisationsarbete. I detta projekt prövas hur banregionerna skall rationaliseras och anpassas till framtida förutsättningar.

Det är i SJ:s projekt som frågan om organisationen av bl. a. regionkontoret i Norrköping har väckts. SJ sköter enligt riksdagens beslut sådant organisationsarbete under eget ansvar.

I den trafikpolitiska propositionen föreslår regeringen att SJ delas upp i en affärsrörelse och ett självständigt banverk med ställning som egen myndighet. I likhet med vad som gäller för dagens SJ föreslås banverket få besluta om sin egen organisation.

För att förbereda och, under förutsättning av riksdagens godkännande, genomföra denna reform har regeringen tillsatt en organisationskommitté med uppdrag att bl. a. utarbeta förslag till banverkets organisation. SJ kommer innan slutgiltigt beslut tas i frågan om banavdelningens regionindelning att ta del av organisationskommitténs förslag. Någon åtgärd från min sida är för närvarande inte aktuell.

Anf. 14 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Jag har läst "Beslutsunderlag för banverkets fältorganisation", daterat den 26 oktober 1987. På en halv A 4-sida talar man först om hur mycket Stockholms banregion har att göra och kommer att få att göra med "fortsatt omfattande utbyggnad av bananläggningar inom Stockholmsområdet fram till år 2000". Därefter avrättar man på nio rader Norrköpings banregion, bl. a. med hänsyn till den tekniska kompetens som finns i Stockholm. Vet inte banverkets nya styrelse att Norrköping-Linköping-regionen har både universitet och teknisk högskola?

Min första följdfråga till kommunikationsministern blir då: Anser statsrådet att det beslutsunderlag som ligger till grund för det, hoppas jag, preliminära beslutet att slå sönder och dela upp Norrköpings nuvarande effektiva och väl fungerande banavdelning, är tillräckligt och att man har tagit hänsyn till alla konsekvenser?

I beslutsunderlaget skriver styrelsen för banverket också att målen för det nya verket bl. a. skall vara effektivitet, affärsmässighet, arbetsglädje, långtgående decentralisering och delegering.

Min nästa följdfråga till statsrådet blir därför: Anser statsrådet att det förslag som innebär att en väl fungerande organisation med Norrköping som huvudort bryts sönder kommer att ge effektivitet och arbetsglädje?

Hur kan målet långtgående decentralisering gå ihop med att flytta folk, tjänster och beslut till Stockholm och Malmö?

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om SJ:s banregion i
Norrköping*

Jag vill betona att det inte är bara jag som frågar utan genom mig alla de anställda i de tre berörda regionerna.

Kommunikationsministern föreslår i trafikpropositionen att banavdelningens huvudkontor flyttas till Borlänge. Om detta blir riksdagens beslut, är det då inte speciellt viktigt att ha kvar de åtta nu fungerande banregionerna, eftersom det ju måste blir några års inkörningssvårigheter för huvudkontoret? Det är min tredje fråga.

Varför har beslutet fattats utan hänsyn till vad regionchef och personal tycker? Ingen remissomgång, ingen diskussion om fördelarna med att behålla nuvarande regioner! Socialdemokraterna talar så mycket om de anställdas inflytande och vikten av att ta till vara deras kunskaper. Varför lever man inte som man lär?

Anf. 15 MAJ-LIS LANDBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Jag behöver inte gå in på de detaljer i utredningen om banverkets flyttning som Anna Wohlin-Andersson har tagit upp. Enligt förslaget skulle kontoret i Norrköping läggas ned. Då måste jag säga att förslaget att överflytta verksamhet från Norrköping till det överhettade Stockholm strider mot alla strävanden från regering och riksdag – detta säger jag allra helst som vi i Norrköping tycker att motiven för flyttningen är mycket svaga.

Staten har, alltsedan textilkrisen, genom lokalisering av statliga verk gjort berömvärda insatser för att stärka och förändra arbetsmarknaden i Norrköping. Kommunen var en av de första som med egna medel bedrev aktiv lokaliseringspolitik, men trots alla ansträngningar har befolkningen ännu inte kommit upp i 1970 års nivå. Börjar staten flytta verksamhet från Norrköping riskerar vi att återigen få en negativ befolkningsutveckling.

Jag tänker inte ställa nya frågor till kommunikationsministern i detta ämne. Svaret vill jag tolka så att något definitivt beslut ännu inte är fattat. Om inte kommunikationsministern här i dag vill säga någonting borde man ändå tala om för dem som skall fatta besluten, att förslaget strider mot alla strävanden att föra en lokaliseringspolitik som förhindrar överhettningen i Stockholm. Vi har ju nyss i tidningarna läst att man från politiskt håll i Stockholm vill att trycket på inflyttningen till Stockholm minskar.

Förslaget i beslutsunderlaget är felaktigt, och jag hoppas verkligen att alla krafter ser till att det blir en förändring.

Anf. 16 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Jag behöver väl inte överlåta åt Maj-Lis Landberg att tolka någon tystnad som svar på denna fråga. Jag kan säga att några ställningstaganden från regeringens sida inte har skett i sammanhanget. De handlingar från oktober – jag uppfattade inte exakt datum som Anna Wohlin-Andersson åberopar har regeringen inte tagit ställning till. Vad regeringen har beslutat – så sent som i november månad – är att utse den kommitté som skall lägga fram förslag om banverkets organisation.

I organisationskommittén finns dels ett parlamentariskt inflytande där bl. a. Anna Wohlin-Anderssons parti är representerat, dels på sedvanligt sätt också ett fackligt inflytande.

När Anna Wohlin-Andersson talar om att socialdemokratin inte skulle ta hänsyn till fackliga intressen är detta såvitt jag förstår fel: dels finns nämligen en facklig referensgrupp som har deltagit i arbetet, dels håller man för närvarande på med MBL-förhandlingar enligt de regler som gäller i sådana här sammanhang och som givetvis ingen kan hoppa över, eftersom det när det gäller medbestämmande finns lagstiftning om saken. Det är alltså en felaktig bild man får.

Jag kan mycket väl förstå att det på sina håll blir upprörda diskussioner. Det brukar ofta vara så vid organisationsförändringar. Man skall dock inte gå ut för tidigt och ta ställning, och framför allt skall inte regeringen samtidigt som man tillsätter en organisationskommitté börja ge fingervisningar om vilka slutsatser kommittén skall komma fram till.

Mot denna bakgrund tycker jag att vi kan avvakta med att diskutera frågan till dess att organisationskommittén har lämnat sitt förslag.

Anf. 17 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Det sista som statsrådet Hulterström sade instämmer jag helt i.

Det som gör mig speciellt oroad i svaret är meningen: "I likhet med vad som gäller för dagens SJ föreslås banverket få besluta om sin egen organisation."

Att riksdagen skall godkänna banverkets huvudkontors eventuella omlokalisering tycker jag är rätt. Det rör sig om ca 300 personer. De eventuella omlokaliseringarna berör Norrköping, Örebro och Sundsvall, och det rör sig här om ca 250 tjänster. Jag är en smula konfunderad och undrar om jag skall fatta det som det står i svaret så, att banverket självt beslutar om detta eller om statsrådet menar att det här skall till syvende og sist regeringen besluta om. Det är möjligt att det bara är jag som inte begriper saken, men jag vore tacksam att få ett klagörande på denna punkt.

Anf. 18 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det beror naturligtvis på vilken detaljeringsgrad i organisationen vi talar om. Banverkets organisation måste naturligtvis regeringen ta ställning till när organisationskommittén har redovisat sitt förslag. Inom ramen för denna organisation kommer banverket liksom andra myndigheter att kunna besluta om detaljorganisationen – det förutsätter jag. Detta grundar sig i sin tur på tidigare principbeslut i riksdagen om hur långt man skall gå i fråga om detaljreglering av olika verks och myndigheters organisation.

Anf. 19 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka för det senaste svaret.

Jag vet att det är svårt att dra gränser mellan vilka typer av beslut som skall fattas på regeringsnivå resp. hos resp. organisation, men jag delar ändå statsrådets uppfattning att det här är så pass viktiga saker att regeringen bör få ta ställning till dem.

Som slutord vill jag bara skicka med att det från personalorganisationerna har ställts 52 frågor i ett brev daterat någon gång i mitten av december. Att

man inte haft tid att svara på de frågorna än har jag förståelse för. I det här sammanhanget vill jag bara genom statsrådet vädja till banverkets styrelse och till organisationskommittén att titta noga på dessa frågor och se till att man får ett allsidigt beslutsunderlag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1987/88:245 om tågförbindelserna i Bergslagen

Anf. 20 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Maud Björnemalm har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till att de planerade nedskärningarna av tågförbindelser i Örebro län inte kommer till stånd.

Frageställaren syftar på ett förslag till tidtabellsförändring som SJ för närvarande bereder. De principer som gäller är att SJ själv skall anpassa sina insatser till resandeunderlaget. Regeringen detaljstyr alltså inte SJ i frågor rörande tidtabellsförändringar.

Anf. 21 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om jag hade hoppats att svaret skulle ha blivit annorlunda.

Det handlar här om inställda tåg, vilket får konsekvenser för norra delen av Örebro län – ja, även för Västmanland, framför allt Arboga och Köping.

I regionalpolitiska sammanhang talas ofta om hur viktigt det är för en regions utveckling att man har bra kommunikationer. Industriministern har ofta talat om att företrädare för näringslivet säger att en av orsakerna till att företag inte vill etablera sig i Bergslagen är de dåliga kommunikationerna. Här motverkar och motarbetar alltså SJ de regionalpolitiska målen.

Om Tågplan 88 genomförs, innebär det färre tågförbindelser för den här delen av Bergslagen. Det är två turer som tas bort mellan Örebro och Stockholm, och det är de som har anknytning till Lindesberg. Mellan Stockholm och Lindesberg är det drygt 20 mil. Nu kan man alltså här inte längre åka tåg fram och tillbaka på en och samma dag. Man kan bara välja vägen över Hallsberg. Det innebär att man först måste åka bil till Örebro, och det är ett alternativ som man knappast kommer att välja. I stället tar man bilen hela sträckan. Men då får SJ färre resenärer, och ytterligare ett argument för fler tågneddragningar. Sträckan mellan Västerås och Örebro blir alltså en blindtarm.

Man kan fråga sig vad som kommer att hända med Mäljarbaneprojektet, eftersom SJ nu medvetet är på väg att minska passagerarunderlaget.

Lindesbergs kommun har i en skrivelse till SJ protesterat mot förslaget om en tågneddragning. Det har också länsstyrelsen i Örebro län gjort. Lindesbergs kommun, Arboga kommun och Köpings kommun har gemensamt uppvaktat SJ för att få företaget att inse problemen i detta sammanhang. Tusentals människor i Lindesberg har skrivit på protestlistor, men ingenting hjälper. Då återstår inte något annat än att vädja till regeringen och

kommunikationsministern om att regeringen utifrån regionalpolitiska aspekter tar upp en diskussion med SJ om konsekvenserna av tågneddragningarna.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om nya motorvagnar
för SJ*

8 § Svar på fråga 1987/88:288 om nya motorvagnar för SJ

Anf. 22 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Sigge Godin har frågat mig om vilka åtgärder regeringen vidtagit eller ämnar vidta med anledning av riksdagsbeslutet år 1981 om att överväganden bör komma till stånd beträffande nya motorvagnar för SJ.

Bakgrunden är att riksdagen ansåg det önskvärt att regeringen lät utreda förutsättningar för projektering av en svenskbyggd motorvagn.

Medel från transportforskningsberedningen, som är ett statligt forskningsorgan på transportområdet, har tidigare använts bl. a. till forskning kring lätta motorvagnstyper.

Jag är av den åsikten att om järnvägstrafik av lokal och regional karaktär skall kunna bibehållas och bedrivas rationellt på många håll i landet, krävs ett intensifierat tekniskt utvecklingsarbete.

I den framlagda trafikpolitiska propositionen föreslår regeringen att 100 milj. kr. anvisas till transportforskningsberedningen för utvecklingsarbete och demonstrationsprojekt inom kollektivtrafiken. Enligt förslaget kommer medel ur denna ram att avsättas bl. a. för att utveckla nya fordon för lokal och regional persontrafik på järnväg. Jag bedömer att dessa angelägna projekt kan samfinansieras med berörda avnämare och andra intressenter.

Anf. 23 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag tycker att det ligger mycket positivt i det.

I den nya situationen, där länshuvudmännen skall ta över en stor del av den regionala trafiken, är det viktigt att man får fram lämpliga fordon för denna typ av trafik. Flera experter har uttalat sig om hur de här motorvagnarna bör vara beskaffade. De skall ha lägre vikt, god prestanda och låga driftkostnader.

Hägglunds i Örnsköldsvik har för närvarande dålig beläggning när det gäller tillverkningen av spårbundna vagnar, varför regionalpolitiska insatser har gjorts för att företaget skall kunna behålla den synnerligen erfarna och tekniskt kunniga personalen. Vi vet också att Hägglunds har ett enastående kunnande beträffande konstruktion och tillverkning av lättare motorvagnar. Det är viktigt att dessa kunskaper tas till vara. Men det är också av ytterst stor vikt att regionalpolitiska värderingar görs för att rädda ett av landets framgångsrikaste företag när det gäller tillverkning av motorvagnar.

Jag tolkar statsrådets svar så, att Hägglunds kan få vara med vid framtagningen av den nya motorvagnen. Men jag vädjar till statsrådet om ett någorlunda snabbt beslut i frågan. Det här brådskar för Hägglunds del. Man måste få ett besked, så att man vet man skall göra.

Regeringen har nyligen givit generaldirektörerna vid de statliga verken i

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om ombyggnad av
sträckan Nyland-Ull-
ånger på väg E 4*

uppdrag att ta regionalpolitiska hänsyn i sina verksamheter. Därför förutsätter jag att man tänker på samma sätt även i den här frågan – nämligen att regionalpolitiska hänsyn också skall vägas in när det gäller Hägglunds i Örnsköldsvik så att företaget kan få vara med vid framtagningen av en sådan här viktig motorvagn.

Överläggningen var härmed avslutad.

**9 § Svar på fråga 1987/88:292 om ombyggnad av sträckan
Nyland-Ullånger på väg E 4**

Anf. 24 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Sigge Godin har frågat mig om regeringen är beredd att vidta åtgärder så att sträckan Nyland-Ullånger kan byggas om snarast.

Vägplaneringen är decentraliserad. Såvitt jag har erfarit är länsstyrelsen i länet och vägverket överens om innehållet i den nyligen fastställda flerårsplanen för byggande av riksvägar för åren 1988-1997. Ombyggnaden av väg E 4 på delen Nyland-Ullånger ingår i denna plan med beräknad byggstart 1996.

Riksdagen brukar årligen betona betydelsen av att vägplaneringen är decentraliserad. Vid behandlingen av väkanslagen för år 1988 framhöll riksdagen att det är av stor vikt att vägbyggnadsobjekten tillkommer i den prioriteringsordning som de regionala och kommunala instanserna i samverkan med vägverket har uppställt.

Jag har inte för avsikt att frångå den decentraliserade planeringsordningen.

Anf. 25 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, även om det var mycket negativt.

Detta avsnitt av E 4, sträckan Nyland-Ullånger, är i ett sådant skick att det inte kan räknas till det stamvägnät vi talar om. Olika företrädare för länet har i skrivelser till och vid uppvaktningar hos kommunikationsministern och hans medhjälpare vädjat om åtgärder för detta avsnitt. Tyvärr finns det inga planer som avses träda i kraft förrän 1996, och det är helt oacceptabelt.

Inom en kort period skall denna sträcka rustas upp för 5 milj. kr. – pengar som direkt kommer att kastas i sjön. Vi som bor i Västernorrland och har sett de stora och tunga transporter som trafikerar E 4 befår att nya allvarliga olyckor kommer att ske om någonting inte görs.

Min fråga är: Kan en del av de 500 milj. kr. som anslås för upprustning av vägar i framför allt glesbygdslänet avdelas för denna insats? Jag skulle gärna vilja ha ett svar på den frågan.

Trafikanter, främst åkare, har också vädjat till kommunikationsministern. De som bor utefter sträckan, företrädarna för vägverket i Härnösand och vi politiker är helt ense om att någonting måste göras. Ingen kan längre ta ansvar för de uppenbara risker för olyckor som finns.

Utöver vad jag sagt om de tunga transportererna vill jag påpeka att det

fraktas mycket miljöfarligt gods på denna sträcka, och det är inte lämpligt att detta sker på en så urusel väg.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om försvarsresurserna
i Skåne*

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1987/88:256 om försvarsresurserna i Skåne

Anf. 26 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig följande:

Försvaret av Skåne liksom försvaret av övre Norrland har tidigare ansetts vara försvarets huvuduppgift. Delar försvarsministern chefens för armén tveksamhet rörande de framtida möjligheterna att med nuvarande resurser försvara Skåne?

När riksdagen i juni 1987 beslutade om totalförsvarets fortsatta inriktning tog man också ställning till försvarspolitikens inriktning. Jag vill därför citera ur regeringens proposition 1986/87:95, som i dessa delar var förankrad i 1984 års försvarskommittés i enighet beslutade rapport Svensk säkerhetspolitik inför 90-talet. Beträffande försvaret av svenskt territorium anges:

”Utgående från målet att varje del av landet skall försvaras och att militära angrepp skall kunna mötas varifrån de än kommer skall särskild uppmärksamhet ägnas förmågan att möta operationer riktade mot svenskt territorium i norra Norrland, östra Mellansverige inkl. Gotland och de södra delarna av Sverige. Även hotet mot vårt luftrum i dess helhet skall särskilt uppmärksammas. Sådana förberedelser skall vara vidtagna att försvaret inom rimlig tid kan möta även hot som växer upp mot andra delar av landet.”

Hela landet skall sålunda försvaras. En stor del av försvaret är i dag avsett för försvar av bl. a. Skåne. Om så erfordras kan ytterligare resurser efter hand tillföras till Skåne liksom till andra landsdelar.

Jag vill anmäla att det ankommer i första hand på överbefälhavaren och berörd militärbefälhavare att bedöma den samlade förmågan att genomföra olika typer av försvarsoperationer.

Jag känner emellertid inte till att överbefälhavaren, berörd militärbefälhavare eller chefen för armén har anmält tveksamhet rörande de framtida möjligheterna att med nuvarande resurser försvara Skåne. Min uppfattning är att försvarsmaktens framtida förmåga att möta operationer riktade mot de södra liksom till de övriga delarna av Sverige är goda. För egen del känner jag sålunda inte någon tveksamhet.

Anf. 27 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Den bakomliggande orsaken till frågan är den oro som uppstått efter förra årets försvarsuppgörelse. Överbefälhavaren ställde själv frågan om vi i framtiden kan slå fientligt pansar på Sydsånes slätter. Enligt min uppfattning går det säkerligen inte utan ett starkt och förnyat pansarvapen.

Ett annat orosmoln är att arméns stridsförmåga redan nu dramatiskt försämrats genom uteblivna repetitionsövningar. I årets budget föreslås dess värre att minskningen i fråga om dessa övningar skall fortsätta. Antalet

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om försvarsresurserna
i Skåne*

övade kommer nästan att halveras i jämförelse med första halvan av 1980-talet. Den utbildningstiden hinner inte tas igen i ett snabbt krigsskede.

I det underlag som redovisades till överbefälhavaren för ett par månader sedan fastslog arméchefen bl. a.: "När det gäller fältförbanden, dvs. anfallsbrigader, samt fördelningsförband inryms endast ca 15 brigader (utöver Gotlandsbrigaden) och därtill svarande fördelningsramar i den angivna ekonomiska nivån. Detta skall jämföras med dagens 20+6 brigader (jämte Gotlandsbrigaden)."

Det heter vidare i arméchefens rapport att endast en begränsad anskaffning av nya stridsvagnar för två pansarbrigader kan inplaneras med hänsyn till ekonomin.

Enligt arméchefens uppfattning fordras minst 20 anfallsbrigader för att försvara hela landet. En minskning till 15 får självfallet ödesdigra följder, särskilt för Skåne.

Det är enligt min uppfattning egendomligt att försvarsministern inte har följt debatten och noterat vad man yttrat, alltså det som jag nyss återgett samt vad ÖB yttrat. Militärbefälhavaren, generallöjtnant Carl Björemann, har synnerligen aktivt arbetat för bättre framtida resurser för Skånes försvar.

Jag frågar nu försvarsministern: Hur många pansarbrigader anser försvarsministern att det behövs för att försvara Skåne i framtiden, och hur snabbt behöver stridsvagnarna förnyas för att man skall kunna lösa den uppgiften?

Anf. 28 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Till Knut Wachtmeister vill jag säga följande: Jag har följt debatten och förstått debatten. Jag kan konstatera att Knut Wachtmeister har följt debatten men ej förstått den.

Det är möjligt att de yttranden som Knut Wachtmeister hänvisar till i sin fråga härrör från ett remissvar som chefen för armén avgivit till överbefälhavaren i anslutning till nu pågående utredningar rörande bl. a. arméns framtida utformning.

Jag vill då meddela att jag inte önskar föregripa överbefälhavarens arbete och spekulera om arméns framtida förmåga. Jag konstaterar endast att grunden för överbefälhavarens utredningar är det beslut om inriktningen som lades fast i 1987 års totalförsvarsbeslut, vilket jag tidigare delvis citerat.

Anf. 29 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Det är egendomligt att försvarsministern beskyller mig för att ha tagit del av debatten men inte förstått den. Om arméchefen i sitt remissvar säger att 15 brigader är otillräckligt i jämförelse med de 20 plus 6 plus Gotlandsbrigaden som vi har nu, innebär väl det att han är tveksam till den framtida möjligheten att försvara hela Sverige. Överbefälhavaren ifrågasatte redan i våras om vi med de resurser som nu ställts till förfogande skulle ha möjligheter att föra en framgångsrik försvarsstrid på Skånes slätter.

Jag beklagar att försvarsministern inte här vill delge riksdagen sina synpunkter på hur starkt pansarvärn vi måste ha. Det är just pansarvapnet som är kärnan i försvaret av Skåne. Jag upprepar frågan: Skulle inte försvarsministern vilja delge kamraren sin synpunkt? Det är inte att

föregripa några beslut, utan man kan ha en uppfattning om den allmänna inriktningen.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

Överläggningen var härmed avslutad.

Om åtgärder för att förhindra ubåtskränkningar

11 § Svar på fråga 1987/88:278 om åtgärder för att förhindra ubåtskränkningar

Anf. 30 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig följande:

När kan allmänheten förvänta sig att regeringen ställer sådana resurser till försvarets förfogande att främmande ubåtar i högre grad hindras från att tränga sig in i svenska skärgårdar?

Som Göthe Knutson väl känner till har statsmakterna sedan flera år prioriterat ett förstärkt ubåtsskydd. I 1987 års försvarsbeslut har ytterligare medel tillförts för att höja kvaliteten i ubåtsskyddet och därmed förmågan att möta undervattenskränkningar.

Det handlar emellertid inte enbart om ekonomiska resurser. I mångt och mycket är det en fråga om möjlig anskaffning av lämplig utrustning, erfarenhetsanalys och utbildning. Detta innebär att uppbyggnaden av ubåtsskyddet tar tid. Efter hand kan vi dock se resultat.

Svaret på Göthe Knutsons fråga är alltså att försvaret successivt och i allt högre grad försvarar för främmande ubåtar att tränga in i svenska skärgårdar.

Jag vill med anledning av Göthe Knutsons fråga även påpeka att regeringen den 7 januari i år givit överbefälhavaren i uppdrag att senast den 15 februari inkomma med en utvärdering av vår samlade förmåga att upptäcka och möta kränkningar. Överbefälhavaren skall därvid också bl. a. redovisa möjligheterna att tidigarelägga åtgärder, ekonomiska konsekvenser av förslagen samt när avsedd effekt kan uppnås av föreslagna åtgärder.

Innan regeringen fattade beslut om detta uppdrag skedde en överläggning med företrädarna för oppositionspartierna.

Anf. 31 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Ubåtskränkningarna är en mycket allvarlig säkerhetspolitisk fråga, den kanske allvarligaste som vårt land haft sedan andra världskriget och som vi fortfarande bär med oss. Det märktes också i det uttryckssätt som statsministern använde vid den sovjetiske premiärministern Ryzjkovs besök de senaste dagarna.

Men det hjälper inte med verbala insatser. För att nå resultat i ubåtsjakten måste vi också ha resurser, både materiellt och i fråga om kunnande. Vi måste få fatt i dessa främmande ubåtar, miniubåtar och "undervattensmoped". För detta krävs bl. a. ytterligare en ubåtsjaksstyrka. Vi måste kunna jaga ubåtar på mer än en plats i taget. För den skull behövs det bl. a. minst ett par kustkorvetter, ytterligare en ubåt 90, helikoptrar och andra resurser, vilket vi moderater i likhet med ÖB har föreslagit och för vilket vi har anvisat medel. Men försvarsministern antyder inte med ett ord att han är beredd att

anslå ytterligare ekonomiska medel, trots ÖB:s ytterligt alarmerande och skrämmande rapport strax före jul.

Jag vill fråga försvarsministern om han anser att situationen är acceptabel, när han i sin egen del av budgetpropositionen, på s. 32–33 i försvarshuvudtiteln, redovisar att man icke kan hålla den takt som förutsatts i resursanskaffningen för ubåtsjakten. Det är en fråga till försvarsministern.

Anf. 32 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Göthe Knutson hade kanske liksom jag tillfälle att se ett inslag i Rapport under december om uppbyggnaden av en bl. a. elektronisk övervakning inom de södra delarna av Stockholms kustartilleriförsvarsområde. Effekten av denna uppbyggnad var enligt den intervjuade chefen mycket god, och några kränkningar hade sålunda inte indikerats sedan systemet togs i bruk. Jag vill därför avslutningsvis säga att den inriktning som regeringen givit uppbyggnaden av ubåtskyddet gör att ytterligare resurser successivt kommer att skapas, varvid främmande undervattensverksamhet efter hand kommer att försvåras.

Anf. 33 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det blir inte mer pengar till försvaret därför att man har fått till stånd den sensoranläggning som försvarsministern nu erinrar om. Det räcker inte med den anläggning och det system som finns i den femåriga försvarsplaneringen – det måste till fler ubåtsjaksresurser!

Jag erinrar om vad chefen för Musköbasen sade i TV så sent som i går: Det är nödvändigt med en andra ubåtsjaksstyrka! Det innebär fler fartyg, och det kräver att vi tar fram pengar. Vi är från moderat håll beredda att ställa upp för det. Vi föreslår detta. Utan mera pengar kan vi inte heller öka takten. Nu avtar den.

I det svar som försvarsministern har givit mig säger han också att ubåtskyddet tar tid – och det är det det gör. Det har nu tagit sex sju år att få fram ett enda flygplan för ubåtsspaning.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1987/88:287 om ersättningsbeloppen vid skador i militärtjänst

Anf. 34 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! John Andersson har – med hänvisning till påståendet att ersättningsbeloppen för dem som skadas i militärtjänst inte har höjts sedan år 1969 – frågat mig om jag är beredd att vidta nödvändiga åtgärder för att den påtalade bristen skall kunna rättas till och för att en uppräknig av ersättningen även skall ges retroaktiv verkan.

En värnpliktig som drabbas av kroppsskada under tjänstgöringen har enligt gällande bestämmelser rätt till ersättning enligt samma principer som vid arbetsskada. Ersättningen motsvarar i de flesta fall vad som skulle ha utgått i skadestånd.

Ersättningen för inkomstförlust och sjukvårdskostnader fastställs av försäkringskassan. Ersättning för sveda och värk, lyte eller annat stadigvarande men samt allmänna olägenheter beslutas av trygghetsnämnden. Skadestånds- och trafikskadeersättningar regleras dock genom försvarets civilförvaltning. Ersättningsbeloppen höjs varje år, och fastställda livräntor räknas också upp fortlöpande enligt särskilda bestämmelser.

Jag kan därför inte se något behov av ytterligare åtgärder för uppräknig av ersättningarna vid skador i militärtjänst.

Anf. 35 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka försvarsministern för svaret på min fråga.

Svaret gör mig faktiskt något konfunderad. Jag vet inte om det föreligger någon missuppfattning i den här frågan från min sida. Men så mycket kan jag väl säga, att jag skulle ha varit nöjd med det svar jag fått från försvarsministern om jag endast hade utgått från den fråga jag ställde. Men som försvarsministern säkert har förstått ligger det ett verkligt fall bakom. Nu behöver vi inte diskutera det enskilda fallet. Men jag kan läsa vad försvarets civilförvaltning år 1986 har svarat en person som råkat ut för en skada under militärtjänst:

”Vad gäller din fråga om beloppets storlek kan jag endast med beklagande konstatera att någon uppräknig av beloppet ej har skett sedan år 1969, och med all sannolikhet inte heller kommer att göras i framtiden.”

Nu är det mycket möjligt att det finns en mängd olika skydd i det militära, att det är nya bestämmelser som gäller och att någon bestämmelse har upphört. Men jag tror att vi lättast kan diskutera det här på tu man hand och försöka reda ut det. För jag måste säga att svaret gör mig mycket fundersam med hänsyn till de informationer jag fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1987/88:129 om åtgärder mot sandsugning runt Falsterbonäset

Anf. 36 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att få till stånd ett stopp för sandsugning runt Falsterbonäset.

Låt mig först påminna om att utvinning av sand, grus och sten på vår kontinentalsockel, dvs. havsbotten och dess underlag inom allmänt vattenområde, regleras i lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och kontinentalsockelsförordningen (1966:315). Sandsugning kräver tillstånd enligt denna lag. En ansökan om tillstånd prövas givetvis av myndigheterna mot andra allmänna intressen som kan beröras. Om tillstånd ges kan det förenas med olika föreskrifter till skydd för sådana intressen. Sandsugning kan också kräva tillstånd enligt vattenlagen (1983:291). Tillsynsmyndigheter enligt den redovisade lagstiftningen är Sveriges geologiska undersökning (SGU) resp. länsstyrelsen inom det område där verksamheten bedrivs.

Vad gäller pågående, tillståndsgiven täktverksamhet utövas en fortlöpan-

de kontroll av tillsynsmyndigheterna som, då så krävs, ingriper inom ramarna för gällande lagstiftning och lämnade tillstånd. Som tillsynsmyndighet enligt vattenlagen kan länsstyrelsen också ingripa mot icke tillståndsgiven verksamhet som skadar motstående intressen. Om missförhållanden skulle uppstå finns alltså möjlighet för tillsynsmyndigheterna att ingripa.

Mot denna bakgrund är jag inte beredd att verka för något totalförbud mot sandsugning runt Falsterbonäset. Berörda natur- och miljövärden bör kunna skyddas utan ett sådant ingripande.

Anf. 37 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret.

Låt mig få säga att det är glädjande att regeringen nu inser att detta är en miljöfråga; det tycker jag sker i och med att det nu är miljöministern som handlägger ärendet. Men med tanke på att frågan lämnades in den 10 november hade jag vissa förhoppningar om att två månaders betänketid skulle ha resulterat i något mer än det som miljöministern nu har presterat.

Sandsugning utanför Falsterbonäset har bedrivits i många år. Under 1970-talet gjordes i flera omgångar stora uttag. Något eller några år därefter inträffade kraftiga érosioner på stränderna och på ön Måkläppen. Detta kan knappast ha varit någon tillfällighet. Ändå kan varken jag eller någon annan med säkerhet säga att det är just denna verksamhet som orsakat skadorna.

För ett år sedan ansökte Saab och Malmö stad om att få göra ett uttag på 3,5 miljoner kubikmeter sand, avsett för utfyllnad av Kockumsbassängen i Malmö. Efter en formlig opinionsstorm beslöts att ta detta utfyllnadsmaterial där det kunde förväntas orsaka mindre skada. Detta uttryckte industriministern sin tacksamhet över:

Den senaste utvecklingen av detta ärende framgår av tidningar i dag på morgonen. Malmö stad drar tillbaka sin del av ansökan, medan Saab vill vänta med sitt besked till vattendomstolen till början av maj. Därmed finns en risk kvar att 200 000 kubikmeter sand tas ut i detta område.

Jag undrar därför: Vad anser miljöministern och regeringen om det faktum att det nu finns risk för att 200 000 kubikmeter sand tas i detta naturkänsliga område? I miljöministerns svar sägs att berörda natur- och miljövärden bör kunna skyddas utan ett sådant ingripande som jag föreslagit, och jag vill fråga: Vilka åtgärder är det då som miljöministern tänker på?

Anf. 38 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Regeringen slår vakt om respekten för lagstiftningen och för den ansvarsfördelning som finns mellan den politiska makten, förvaltningsmyndigheter, tillsynsmyndigheter och domstolar, och jag hyser förhoppning att också moderata samlingspartiet gör det.

Det betyder i det här fallet att länsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning och naturvårdsverket har att utöva tillsyn och också ta de initiativ som eventuellt kan behövas, om man kommer fram till att beslut eller tillstånd kan behöva förändras eller skärpas, och då även vidta en sådan åtgärd som Per Stenmarck har varit inne på.

Några sådana förslag har inte kommit från någon av tillsynsmyndigheterna, och jag vill understryka att det förhåller sig på det sättet. Jag tycker att vi

måste ha som utgångspunkt att de här myndigheterna fyller sin uppgift med det ansvar som åligger dem. Jag har ingen anledning att utgå från något annat.

När det sedan gäller den aktuella frågan vill jag påpeka att förutsättningen för att sand skall få utvinnas är att vattendomstolen ger tillstånd. Den prövningen är ännu inte avslutad. Å andra sidan är utfyllnadsarbetena i Malmö nu nästan helt slutförda med annat material som tas från annat håll. Så i praktiken, Per Stenmarck, tror jag inte att problemet är särskilt stort.

Anf. 39 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag delar miljöministerns förhoppning på den sista punkten.

Låt mig säga att jag också har den största respekt för både myndigheter och domstolar, men jag tror inte att det är obekant för miljöministern att sanderosionen är ett stort problem runt stora delar av den skånska kusten. Sunt förnuft säger att om man gör stora sanduttag så är det åtminstone en bidragande orsak till dessa erosioner.

Om nu miljöministern och även SGU och diverse myndigheter är så säkra på att sandsugningen inte orsakat de erosioner som förekommit, varför då inte ta chansen att bevisa detta? Varför då inte medverka till att vi får ett stopp för den här typen av verksamhet i tio års tid? Varför då inte medverka till att det under tiden görs noggranna mätningar av effekterna? Någoting sådant har hittills inte gjorts, vare sig av SGU eller några andra, men om så sker får vi veta om det finns något samband. Om sandflykten fortsätter, är orsaken någon annan. Upphör erosionerna är sandsugningen boven.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1987/88:295 om skärpning av miljöskyddslagen

Anf. 40 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om inte straffreglerna i miljöskyddslagen bör skärpas.

Det enskilda fall som Ingbritt Irhammar tar upp kan jag naturligtvis inte kommentera, eftersom rättegång pågår. Men jag vill framhålla att jag liksom Ingbritt Irhammar självfallet ser med största allvar på miljöbrott. Därför krävs att såväl lagstiftning som tillsyn och efterlevnad fungerar effektivt.

Förslag till ändrade och skärpta straffregler vid brott mot miljöskyddslagstiftningen har nyligen lämnats av utredningen om miljövärdens organisation. Förslag till en skärpt miljöskyddslagstiftning och en bättre tillsynsorganisation bereds för närvarande inom regeringskansliet, och regeringens ställningstaganden kommer senare under våren att redovisas till riksdagen. Dessförinnan är det inte lämpligt att jag uttalar mig i den här frågan.

Anf. 41 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Man kan bara konstatera att brott lönar sig, åtminstone miljöbrott i dagens läge. Det kan vara mycket ekonomiskt fördelaktigt för ett företag att bryta mot miljölagarna. Sällan upptäcks brotten. Tillsynen är

otillfredsställande. Om brott uppdagas tycks det vara svårt för åklagarna att bevisa att uppsåt legat bakom. Och vem skall ställas till svars?

Ett fåtal brott har lett till fällande domar, och ingen gång har fängelse utdömts som påföljd sedan 1969, då miljöskyddslagen trädde i kraft.

Gör som ScanDust: Släpp ut cyanidhaltigt kylvatten i havet, med fiskdöd till följd – eller gör som Svensson: Kör 20 km för fort! Det skiljer knappast något i påföljdshänsende.

Detta undergräver naturligtvis allmänhetens tilltro till myndigheter, till miljövårdsarbetet och miljö rättssystemet.

Menar vi att miljöbrott är allvarliga brott – och det menar vi i centern och jag vill hoppas även Birgitta Dahl – då måste detta återspegla sig i lagstiftning och uppföljning.

Därför är det bra att en skärpt lagstiftning nu bereds inom regeringskansliet. Jag tackar för den delen av svaret. Det skall förhoppningsvis leda till att miljöbrott bättre förebyggs i framtiden.

Men vi har redan i dag vissa möjligheter att ingripa på ett sätt som inte så ofta används. I fallet ScanDust har naturvårdsverket t. ex. ännu inte använt sig av möjligheten att väcka talan om miljöskyddsavgift hos koncessionsnämnden. Enligt min mening skulle detta varit möjligt att pröva.

Anser inte miljöministern att naturvårdsverket borde ha använt sig av möjligheten att väcka talan om miljöskyddsavgift vid dessa långvariga och upprepade brott mot miljön?

Anf. 42 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag tänker i detta, liksom i det föregående svaret, med viss envishet upprätthålla boskillnaden mellan regeringsmakt, myndighetsutövning och domstolsprövning. Låt mig bara säga att jag anser att alla bör anstränga sig att se till att alla möjligheter som lagen ger och som tillsynsmyndigheter har att beivra miljöbrott utnyttjas.

Anf. 43 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag förstår att det inte går att kommentera enskilda fall och att man skall skilja på olika myndigheters ansvarsområden, men jag menar att det här rör sig om principer för hur de statliga tillsynsmyndigheterna fungerar i miljövårdsarbetet.

Det är naturvårdsverket som skall väcka talan hos koncessionsnämnden om miljöskyddsavgift. Detta har inte skett, trots flera polisanmälningar och åtal. Vad som skett är att naturvårdsverket har pumpat in miljontals kronor i ScanDust och därmed fått ett visst ekonomiskt intresse i företaget.

Naturvårdsverket har velat ge dispenser, som avslagits i högre instans, och har fortsatt att sätta in ytterligare miljoner, trots att Scan Dust inte uppfyllt miljövillkoren.

Nu gäller det allmänhetens, politikerns och övriga myndigheters tilltro till naturvårdsverkets miljövårdande uppgift och regeringens syn på hur detta arbete sköts.

Därför undrar jag om det inte är miljöministerns uppfattning att det är bättre om man är övernitisk. Jag tolkar beskedet i miljöministerns första inlägg så att naturvårdsverket borde ha försökt väcka talan, eftersom det

sedan är koncessionsnämnden som prövar ärendet. Det hade ökat tilltron till naturvårdsverket i sådana här fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

Om statsbidragsreglerna för barnomsorgen

15 § Svar på fråga 1987/88:276 om statsbidragsreglerna för barnomsorgen

Anf. 44 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Bengt Westerberg har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser att vidta mot bakgrund av socialstyrelsens tolkning av statsbidragsreglerna för barnomsorgen.

Enligt gällande statsbidragsregler lämnas statsbidrag för alternativa daghem och fritidshem enligt av riksdagen beslutade riktlinjer, nämligen att den som driver daghemmet eller fritidshemmet är antingen en sammanslutning av föräldrar som gemensamt tar ansvaret för omsorgen om sina egna eller varandras barn (föräldrakooperativ) eller en sammanslutning som har anknytning till en ideell organisation, erbjuder en speciell form av pedagogik eller arbetar på andra liknande ideella grunder. Vidare gäller att daghemmet resp. fritidshemmet genom beslut av kommunfullmäktige skall vara upptaget i kommunens barnomsorgsplan. Verksamheten får inte bedrivas av enskilda eller företag i uppenbart vinstsyfte.

I nämnda fall utgår statsbidrag jämställt med det som utgår till kommunala daghem eller fritidshem.

Socialstyrelsen har i ett meddelandeblad (31/87) om statsbidrag till barnomsorgen förtydligat under vilka förutsättningar statsbidrag till alternativa daghem och fritidshem skall lämnas. Att sådana förtydliganden skulle göras informerades socialstyrelsen om i en promemoria som inkom till socialdepartementet den 31 augusti 1987. Jag har i svar på fråga av Sten Andersson i Malmö och på interpellation av Gullan Lindblad om barnomsorg den 30 oktober 1987 för riksdagen redovisat innehållet i nämnda promemoria. En liknande redovisning har också lämnats i bil. 7 till den nyligen avlämnade budgetpropositionen.

Det förtydligande av förutsättningarna för statsbidrag till barnomsorgen som socialstyrelsen meddelat kommunerna innebär inte att nya regler eller inskränkningar införts i jämförelse med tidigare. Inget daghem eller fritidshem som tidigare erhållit statsbidrag har fått detta indraget på grund av socialstyrelsens förtydligande av reglerna. Avsikten med socialstyrelsens förtydligande av statsbidragsreglerna har varit att för såväl kommunerna som allmänheten klargöra under vilka förutsättningar statsbidrag kan utgå för barnomsorgsverksamhet med annan huvudman än kommunen, för att därmed underlätta bildandet av sådan verksamhet.

Socialstyrelsens förtydligande föranleder ingen åtgärd från min sida.

Anf. 45 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Bengt Lindqvist för svaret på min fråga. Svaret består i huvudsak av en redogörelse för gällande regler, vilka jag känner till.

Min fråga avsåg vilka planer statsrådet har att föreslå ändringar i socialstyrelsens tillämpning. Något sådant förslag kommer uppenbarligen inte att lämnas.

Jag kan konstatera att det förtydligande som statsrådet talar om innebar att man slog fast att det bara är etablerade föreningar som skall få driva daghem med statsbidrag. I socialstyrelsens skrivelse till socialdepartementet exemplifieras genom angivande av idrottsorganisationer och politiska ungdomsorganisationer.

Innebörden är alltså att om t. ex. Malmö FF eller Socialdemokratiska ungdomsförbundet i Malmö vill starta ett daghem, är det fritt fram att få statsbidrag från socialstyrelsen och statsmakterna. Men om ett par enskilda förskollärare – som är fallet i fråga om daghemmet Lyckan som jag tog som utgångspunkt för denna debatt – startar ett daghem, har de inga möjligheter att få statsbidrag ens om verksamheten sker i föreningsform eller utan något som helst vinstsyfte. Efter den debatt med statsrådet Holmberg som jag nämner i min fråga till statsrådet Lindqvist skrev Aftonbladet att man uppfattade saken så att det inte fanns särskilt stora skillnader mellan socialdemokraterna och folkpartiet i synen på enskilda alternativ till den offentliga servicen. Efter det förtydligande som statsrådet Lindqvist i dag lämnat på denna punkt måste jag konstatera att skillnaderna är himmelsvida. För oss är det alldeles självklart att enskilda förskollärare som vill starta ett daghem och erbjuda en god service skall ha möjligheter att göra det på samma villkor som de etablerade föreningar eller kommunala daghem som i dag kan få statsbidrag.

Anf. 46 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag skall i det här inlägget klargöra motivet till att socialdemokraterna säger nej till kommersiell verksamhet inom barnomsorgen.

Sverige är ett i många avseenden homogent land. Vi har ovanligt små sociala motsättningar och fördelningspolitiska spänningar. Detta har till betydande del sin grund i den generella välfärden och effekten av den. Som en bit av den generella välfärden framstår den allmänna skolan och den förskola för alla barn som riksdagen har fattat beslut om såsom viktiga hörnstenar. Svensk förskola är unik på en punkt. Den har åstadkommit en social integration av barn från samhällets olika hörn, barn med mycket skiftande förhållanden, svårt handikappade barn, svårt utsatta barn med en annan folkbakgrund är vår egen. Detta betyder oerhört mycket för barnens utveckling och på lång sikt också, vill jag hävda, för vårt samhälle. Det är därför vi socialdemokrater verkar för en sammanhållen förskola för alla barn där alla kan lära känna varandra och dra erfarenheter. Det är också därför, herr talman, som vi vill sätta gränser mot kommersiellt baserad verksamhet. Alla de erfarenheter vi har av kommersiell verksamhet inom det sociala fältet har lett till social åtskillnad och segregering.

De kommersiella krafterna plockar russin ur kakan, tar det som är lätt och gångbart att göra och lämnar resten till samhället. Det är viktigt att barn från olika samhällssituationer får leka och lära tillsammans. Det är därför vi

socialdemokrater avvisar kommersiella initiativ inom barnomsorgen. Detta ligger bakom vårt motstånd mot verksamhet i uppenbart vinstsyfte.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

Om statsbidragsreglerna för barnomsorgen

Anf. 47 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Bengt Lindqvist talar om helt andra saker än dem som min fråga avsåg. Jag har frågat Bengt Lindqvist varför det inte skall vara möjligt för ett par enskilda förskollärare att starta ett dagis och driva det utan vinstsyfte. Jag tar gärna en diskussion med statsrådet Lindqvist i annat sammanhang om rimligheten att också i vinstsyfte få driva ett daghem. I det här konkreta fallet handlar det om en ideell förening, bildad av enskilda förskollärare utan vinstsyfte. Men detta har statsrådet och socialstyrelsen satt stopp för. Jag förstår fortfarande inte varför.

Anf. 48 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag måste korrigera Bengt Westerberg på en punkt. Den passus i mitt svar som handlar om statsbidragsreglerna för verksamhet som bedrivs av "en sammanslutning som har anknytning till en ideell organisation" har tillkommit efter ett riksdagsbeslut, varken genom mina eller genom socialstyrelsens aktiviteter. Det är ett förtydligande av detta uttalande från Sveriges riksdag som socialstyrelsen har gjort. Med denna utgångspunkt måste man diskutera förskollärarnas möjligheter.

Herr talman! Naturligtvis är det fullt möjligt för engagerade och kunniga förskollärare att få utlopp för sina initiativ både inom den kommunala verksamheten och inom de olika former av alternativ som i dag finns. Detta vet Bengt Westerberg mycket väl.

Anf. 49 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Problemet med socialstyrelsens s. k. förtydligande, i vilket statsrådet Lindqvist och socialdepartementet har instämt, är att man där säger att det inte räcker med att det är en ideell organisation som driver daghem utan att det skall vara en etablerad ideell organisation. Detta innebär, som jag sade förut, att om Malmö fotbollsförening eller Socialdemokraternas ungdomsförbund i Malmö vill starta ett daghem är det fritt fram enligt gällande statsbidragsregler få bidrag. Men om ett par enskilda förskollärare bildar en ideell förening och vill driva ett daghem i den ideella föreningens regi blir det stopp. På den punkten finns det en djup åsiktsskillnad mellan socialdemokraterna och folkpartiet.

Anf. 50 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Jag ber att få upprepa att det är i riksdagsbeslutet som förutsättningarna har dragits upp. Kravet en sammanslutning med anknytning till ideell organisation har sin grund i det riksdagsbeslut som fattades för flera år sedan.

Jag skulle vilja fråga Bengt Westerberg: Vad är det för fel om Malmö FF vill bilda ett fritidshem och i det fritidshemmet ha olika ungdomsaktiviteter som Malmö FF är så bra på: fysisk träning och fotboll, om *det* nu kan vara någonting? Och vad är det för fel i att en politisk ungdomsorganisation eller

en annan ideell organisation går in med sin anda och arrangerar daghem och fritidshem?

*Om statsbidragsregler-
na för barnomsorgen*

Anf. 51 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Skillnaden mellan Bengt Lindqvist och mig och mellan socialdemokraterna och folkpartiet är den att vi inte anser att alla ideella organisationer redan är etablerade, utan att även nya ideella organisationer rimligen måste ha den här rätten. Förtydligandet innebär att man utesluter nya ideella organisationer och säger att det skall vara etablerade ideella organisationer. Jag har inga som helst tankar på att man bör förbjuda Malmö FF att driva daghem. Den ende som vill förbjuda någon att driva daghem är Bengt Lindqvist. Tyvärr går det ut över duktiga förskollärare, bl. a. nere i Malmö.

Anf. 52 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Det är fullt möjligt för de förskollärare som vill förverkliga egna initiativ att göra detta i flera olika former, och det är också helt möjligt att göra det i alternativa barnomsorgsformer utanför den kommunala verksamheten. Jag skulle vilja ge Sveriges förskollärare rådet, att känner man att man inte riktigt kan få utrymme för det som man vill göra, skall man ta upp problemet med kommunen och se till att det skapas utrymme för just de idéer som det är fråga om. Det är bara en fördel för svensk barnomsorg om engagemang och idériakedom på detta sätt kan rymmas inom ramarna för socialtjänstlagen och andra lagar. Men vi vill dra gränsen mot kommersiellt baserad verksamhet. Vill man inte öppna alla möjligheter för all sorts geschäft och kommersiell verksamhet, tvingas man leva med gränsdragningar. Det är en sådan gränsdragning som riksdagen en gång har beslutat sig för och som socialstyrelsen nu tolkar på det sätt som redovisats.

Anf. 53 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag konstaterar bara att den form i vilken bl. a. ett antal förskollärare i Malmö har velat driva daghem inte tillåts av socialstyrelsen och statsrådet Lindqvist. Dessa förskollärare har bildat föreningar utan vinstsyfte för att på detta sätt kunna erbjuda föräldrar och barn ett bra alternativ. Verksamheten – som har upptagits i den kommunala barnomsorgsplanen – har också under lång tid fungerat tillfredsställande både för kommunen och för barnens föräldrar, barnen och personalen. Alla har varit nöjda utom socialstyrelsen och Bengt Lindqvist. Därför blir mitt råd till Sveriges förskollärare, åtminstone till dem som tycker att de nuvarande ramarna är för snäva och som gärna vill pröva mer på egen hand, att byta regering. Det är den enda lösningen på det problem som vi i dag har diskuterat.

Anf. 54 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Bengt Westerberg har i alla sina anföranden om svensk barnomsorg visat ett mycket påtagligt intresse för just denna fråga – om Anna, Lotta, Ulla och allt vad de heter, som vill starta eget. Jag efterlyser litet mera engagemang för själva barnomsorgsverksamheten som helhet.

Är det inte, herr talman, egentligen andra namn som Bengt Westerberg borde nämna? Är det inte Peter, Hans, Gösta och Anders, med efternamnen Wallenberg, Werthén, Bystedt och Scharp – männen bakom Electrolux – som det handlar om? Är det inte så, att Bengt Westerberg egentligen vill släppa kommersiella krafter helt lösa inom svensk barnomsorg? Jag tror att det för Sveriges riksdag och för svenska folket vore intressant att också få svar på den frågan.

Anf. 55 BENG T WESTERBERG (fp):

Herr talman! Nu försöker Bengt Lindqvist byta roll med mig. Nu är det han som ställer frågor och jag som skall svara. Men jag skall gärna svara.

Jag har ingenting emot att Electrolux startar ett daghem och anställer duktiga förskollärare som driver detta daghem. Så länge föräldrar tycker att det är bra att ha sina barn i detta daghem, har detta sitt berättigande. Och när jag för mitt eget barns räkning vänder mig till den kommunala barnomsorgen utgår jag inte ifrån att det är kommunalrådet, stadsdirektören, stadsjuristen eller kanslichefen som skall se efter barnen. Jag räknar med att de – precis som de direktörer som Bengt Lindqvist räknade upp – skall anställa kvalificerade förskollärare för att fullgöra uppgiften. Jag anser inte att skillnaden är så himmelsvid.

Skillnaden mellan mig och Bengt Lindqvist är att jag anser att föräldrarna skall få större valfrihet, medan Bengt Lindqvist tycker att de kan nöja sig med att välja mellan de alternativ som han anser att de skall ha att välja bland.

Anf. 56 Statsrådet BENG T LINDQVIST:

Herr talman! Jag tror faktiskt inte mycket på den valfrihet som Bengt Westerberg vill uppnå med den här metoden. Det är framför allt inte möjligt att med en sådan uppläggning förverkliga målet en förskola för alla barn i enlighet med det beslut – som jag hoppas att vi fortfarande gemensamt står för – som riksdagen fattade i december 1985.

Den typ av kommersiell verksamhet som Bengt Westerberg vill släppa helt lös kommer att skikta och göra åtskillnader inom svensk barnomsorg på ett sätt som vi socialdemokrater inte vill vara med om. Där finns det uppenbarligen en skiljelinje mellan oss. Låt vara att vi tvingas att leva med den gränsdragningsproblematik när det gäller ideell och kommersiell verksamhet som vårt ställningstagande innebär, och att det då och då förs en diskussion om gränser mellan dessa olika verksamheter. Men, herr talman, vi vill inte vara med om att släppa dessa krafter helt lösa i svensk barnomsorg, med de konsekvenser som detta medför.

Anf. 57 BENG T WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag upprepar att den stora skillnaden mellan Bengt Lindqvist och mig är att jag tror att föräldrarna är fullt förmögna att se till att själva välja det alternativ som är bra för barnen, medan Bengt Lindqvist vill underkänna föräldrarnas förmåga och därför anser att det är han och socialdemokraterna som skall avgöra vilka alternativ som skall stå till buds. Det är mellan dessa två huvudalternativ som valet står för förskollärare, föräldrar och alla andra.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om aktualiserande av
icke-spridningsavtalet*

Anf. 58 Statsrådet BENGT LINDQVIST:

Herr talman! Får jag avslutningsvis påminna om situationen i Malmö. Det stora flertalet föräldrar som i dag står i kön där nere vill ha plats i kommunal barnomsorg – precis som är fallet för det överväldigande antalet människor i Sverige som helhet som väntar på en barnomsorgsplats.

Vad gör då den borgerliga regimen i Malmö? Jo; man inriktar ensidigt utbyggnaden på enskilda initiativ. Man försöker att på olika sätt – ibland med nog så negativa metoder – styra föräldrarna till att acceptera att gå in i föräldrakooperativ och att utnyttja andra ideella former. Är detta den valfrihet som folkpartiet vill genomföra över hela landet? Ställer Bengt Westerberg sig bakom den utveckling av barnomsorgen som folkpartiet och andra borgerliga partier i Malmö har skapat där?

Anf. 59 BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Den beskrivning som statsrådet gör av situationen i Malmö är felaktig. Den borgerliga ledningen där nere har satsat både på utbyggnad av kommunal barnomsorg och på enskilda alternativ – inom de snäva ramar som nu tillåts av regeringen och socialstyrelsen.

Vår grundprincip är att föräldrarna själva skall få välja. Om Bengt Lindqvist har rätt i att de då väljer kommunal barnomsorg, är det ju framför allt denna som kommer att byggas ut. Men om det även skulle vara så att ett antal föräldrar föredrar enskild barnomsorg, kommer den naturligtvis att finnas vid sidan av den kommunala barnomsorgen.

Jag vill en än gång upprepa att skillnaden mellan oss är att vi tycker att det är föräldrarna som skall välja – inte socialdemokraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Statsministern hade till kammarkansliet låtit meddela att han på grund av annat uppdrag inte kunde komma till sammanträdet förrän tidigast kl. 17.00 för att lämna på föredragningslistan upptaget frågesvar. På förslag av talmannen beslöt kammaren därför kl. 16.05 att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00.

17 § Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

18 § Svar på fråga 1987/88:296 om aktualiserande av icke-spridningsavtalet

Anf. 60 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Anita Bråkenhielm har frågat mig på vilket sätt jag kommer att aktualisera icke-spridningsavtalet under det förestående mötet i Stockholm med sexnationsinitiativet.

Jag har inte för vana att i förväg redovisa uppläggningsen av överläggningar med officiella representanter för främmande stater.

Jag vill dock allmänt sett understryka att mitt deltagande i sexnationsinitiativet skall ses som ett led i regeringens strävan att bidra till att förebygga kärnvapenspridning och till att kärnvapenedrustning kommer till stånd.

Ikke-spridningsavtalet är det viktigaste instrument som i dag existerar för att förhindra en fortsatt kärnvapenspridning. Avtalet bygger på en balans mellan utfästelser från kärnvapenstater och icke-kärnvapenstater. För att avtalet även framgent skall tjäna sitt syfte krävs att kärnvapenmakterna lämnar konkreta bevis på att de tänker uppfylla sina åtaganden. INF-avtalet är ett positivt första steg, som snabbt måste följas av mer långtgående nedrustningsåtgärder. Särskilt viktigt vore att få till stånd ett fullständigt kärnvapenprovstopp.

Sexnationsinitiativet har, enligt min bedömning, bidragit till ökad förståelse för svenska synsätt, och då inte minst i icke-spridningsfrågan. Jag kommer även fortsättningsvis att aktivt hävda Sveriges positioner härvidlag, såväl inom som utanför sexnationsinitiativets ram.

Anf. 61 ANITA BRÅKENHJELM (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsministern för svaret och för löftet att han kommer att hävda icke-spridningsavtalet även inom sexnationsinitiativets ram.

Statsministern har själv understrukt icke-spridningsavtalets ojämförligt stora betydelse för att bromsa kärnvapenkapprustningen och dess unika betydelse för att hindra spridning av kärnvapen till länder utanför de fem kärnvapenmakterna. Han har också påpekat att de två ledande kärnvapenmakterna nu har tagit ett betydelsefullt första steg mot att börja infria sin del av avtalet, nämligen att minska kärnvapenarsenalerna.

Det är då desto viktigare att avtalets andra och unika del lyfts fram – att hindra kärnvapens spridning till nya och kanske än mer instabila regioner. De andra staterna, inte minst de s. k. tröskelstaterna, som anses stå på randen till att skaffa sig kärnvapen, måste förmås att ansluta sig till och fullfölja sin del av avtalet. Detta gäller särskilt om de uppträder i den vällovligen rollen av påtryckare på kärnvapenmakterna, t. ex. i provstoppfrågan.

Sverige hade tidigt både teknisk kompetens och förmåga att skaffa egna kärnvapen. Vi anslöt oss genast till icke-spridningsavtalet. Vi har därmed förbundet oss att inte tillverka, inneha eller hysa kärnvapen.

Indien och Argentina, de militärt sett tunga makterna i det s. k. sexnationsinitiativet, är bland de mest aktiva motståndarna till icke-spridningsavtalet. Det är uppenbart att sexnationsgruppens trovärdighet i kärnvapenedrustningsfrågor påverkas negativt av detta.

Jag vill fråga om statsministern delar min oro för att Sveriges trovärdighet i nedrustningsfrågor, särskilt kärnvapenfrågor, skall skadas genom detta samarbete.

Anf. 62 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Svaret på Anita Bråkenhjelm's fråga är ett klart nej.

Det är så väl känt vad Sverige har för inställning i denna viktiga fråga att någon skada på vår trovärdighet självfallet icke görs genom vårt engagemang

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

*Om aktualiserande av
icke-spridningsavtalet*

i sexnationsinitiativet. Sverige arbetar ju mycket aktivt för en ökad anslutning till icke-spridningsfördraget.

Inför avtalets granskningskonferens 1985 uppvaktade t. ex. Sverige tillsammans med övriga nordiska länder samtliga stater som ännu inte anslutit sig till fördraget.

Såväl Olof Palme som jag själv har med våra kolleger i sexnationsinitiativet tagit upp Sveriges syn på vad som krävs för att stärka icke-spridningsåtgärderna. Sveriges hållning är väl känd. Det faktum att vår uppfattning här inte är densamma som Indiens och Argentinas, eller för den delen Tanzanias, hindrar inte oss från att hävda vår linje.

Anf. 63 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Jag är tacksam för att statsministern framhåller detta. Den här gruppen har ju ingen naturlig, historisk, politisk, allianspolitisk eller geografiskt betingad samhörighet, utan den hålls samman endast av den vällovliga viljan att bilda opinion i kärnvapenfrågan. Då finns risk att resp. lands rena samvete i frågan granskas extra noga. Sverige har ett rent samvete i kärnvapenfrågan. Jag tycker det är viktigt att överväga om det inte är det första steget att se till att de länder som ingår i gruppen ansluter sig till de viktiga avtal som finns för att höja deras trovärdighet som påtryckare i andra väl så viktiga frågor som riktar sig till makter utanför gruppen.

Anf. 64 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Jag vill tillägga en sak som enbart är en förmodan men som jag tror mig ha visst fog för. Medlemskapet i sexnationsinitiativet kan ju faktiskt medverka till att de länder som inte skrivit under icke-spridningsavtalet avstår från att skaffa sig kärnvapen. I så fall är detta – paradoxalt nog kan man säga – någonting väldigt positivt.

Det är riktigt att Indien och Argentina är utomordentligt viktiga länder i sammanhanget.

Anf. 65 ANITA BRÅKENHIELM (m):

Herr talman! Jag vill hålla med statsministern om detta. En linje som mitt parti i många andra sammanhang, många gånger i motsats till regeringen, hävdar är att vill man påverka någon skall man ha kontakt med denna, inte tvärtom. Det kan innebära en extra påtryckningsmöjlighet. Jag begär inte alls att få veta hur och på vilket sätt statsministern tar upp dessa viktiga frågor i de kommande överläggningarna, men jag tar statsministerns uttalande som ett löfte om att frågorna kommer att tas upp eftertryckligt. Jag hoppas att vi efter överläggningarna kan få en offentlig redovisning av vad detta ser ut att kunna leda till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Meddelades att följande frågor framstälts

Meddelande om frågor

den 13 januari

1987/88:298 av *Hans Petersson* i Hallstahammar (vpk) till industriministern om sysselsättningen i Morgongåva:

Det finländska företaget Rauma-Repola har nu beslutat att lägga ned tillverknigen av skördetröskor i Morgongåva. Det betyder att 195 personer vid ortens dominerande företag avskedas.

I olika sammanhang har från regeringens sida betonats de enskilda företagens ansvar för sysselsättning och produktion, inte minst då det gällt liknande problem i Bergslagen och Västmanland. I detta fall synes sådana hänvisningar vara fruktlösa.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga industriministern:

Vad avser industriministern göra för att på något sätt kunna trygga arbetstillfällena för de nu berörda i Morgongåva?

1987/88:299 av *Jan Jennehag* (vpk) till kommunikationsministern om posttransporterna mellan Stockholm och Visby:

För posttransporter Stockholm-Visby-Stockholm anlitas för närvarande ett åkeri som enligt uppgift ingår i Swede-Carrier.

Åkeriet kan utnyttja transportstöd för uppdraget. Även om postverket skulle ha vilja och kapacitet att utföra arbetet i egen regi så förhindras detta av samhällets stöd till privat verksamhet. Affärsverken måste ha samma förmåner som övriga för att konkurrera på lika villkor.

Vilka åtgärder planerar kommunikationsministern för att uppnå kostnadsrättvisa i detta och liknande fall?

1987/88:300 av *Martin Olsson* (c) till kommunikationsministern om den s. k. Deltavägen i Timrå kommun:

Främst av miljöskäl har många, bl. a. centerpartiets företrädare i kommunen och länet, motsatt sig byggande av E 4 över Indalsälvens delta i Timrå kommun, den s. k. Deltavägen.

Miljöskäl som talar emot ett byggande av Deltavägen är att Indalsälvens delta är norra Europas mest utvecklade kustdeltaland. Det är säreget ur botaniska, zoologiska och geologiska synpunkter och även viktigt att bevara ur vetenskaplig synpunkt. Även miljökonsekvenserna av en snabb och omfattande biltrafik över deltat har anförts som skäl att dra vägen där.

1987 tillfördes 15 § väglagen ett krav på att en arbetsplan för byggande av väg skall innehålla en miljökonsekvensutredning med en redovisning av de väntade miljöeffekterna samt förslag till erforderliga skyddsåtgärder.

Den 23 november i fjol beslöt regeringen att anslag fick disponeras för tidigareläggning av arbetet med Deltavägen.

Prot. 1987/88:51
14 januari 1988

Meddelande om frågor

Jag vill ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Vilka hänsyn till miljökonsekvenserna har tagits inför beslutet om igångsättande av byggandet av Deltavägen?

den 14 januari

1987/88:301 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till försvarsministern om verksamheten vid Karlskronavarvet:

Försvarsministern har i bil. 6 till budgetpropositionen uttalat följande: "Svensk varvsindustri förmåga att utveckla och producera örlogsfartyg enligt marinens behov bör enligt min mening så långt möjligt bevaras inom landet."

Detta uttalande rimmar illa med vad regering och riksdag tidigare uttalat beträffande Karlskronavarvet. Regering och riksdag har nämligen klart och tydligt uttryckt att statsmakterna har ett särskilt ansvar för att tillförsäkra en rimlig beläggningssituation på Karlskronavarvet och att varvets huvudinriktning skall vara produktion, modernisering och underhåll av örlogsfartyg för den svenska marinen.

Med hänsyn till vad ovan anförts får jag ställa följande fråga till försvarsministern:

Planerar regeringen att på sikt lägga ned produktionen av marina örlogsfartyg vid Karlskronavarvet?

20 § Kammaren åtskildes kl. 17.07.

In fidem

OLOF MARCUSSON